

Anders Hildingsson
Naturavdelningen
Områdesskydd
036-395212

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Knipån nedre i Habo kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Knipån, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 2).

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla biologisk mångfald knuten till strömmande vattendrag med fria vandringsvägar
- bevara och utveckla biologisk mångfald i naturskogsartad skog
- ge möjlighet till naturupplevelse och friluftsliv samt bevara kulturmiljövärden inom ramen för bevarandet av naturvärdena

Syftet ska uppnås genom att:

- vandringshinder som långsiktigt stör olika arters vandring i ån tas bort och funktionella lekbottnar skapas vid behov
- skogen till största delen lämnas under fri utveckling. Inom mindre områden där de huvudsakliga skogliga biologiska värdena är kopplade till lövträd eller tall ska inväxande gran dock vid behov avverkas
- en vandringsstig anläggs, information om reservatet sätts upp och i övrigt lämpliga åtgärder vidtas för mottagande av allmänheten

- områdets kulturmiljövärden vid behov synliggörs och skyddas från träd som kan skada konstruktionerna

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Knipån nedre
Areal	Ca 28 hektar (ha), varav vatten 3 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Habo
Socken	Gustav Adolf
Lägesbeskrivning	5 km norr om Habo samhälle
Fastigheter	Simonstorp 1:6, 1:8, och 1:41 samt del av Kvarnekulla 1:2, Simonstorp 1:9, 1:18, 1:33, 1:36 och Tumbäck 1:5. Fastighetsbildning pågår Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Markägarkategorier	Enskilda och statligt
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Knipån har skurit sig ner i den sandiga marken och bildat en dalgång som på vissa ställen ligger flera tiotals meter under intilliggande markplan. Den rödlistade arten flodpärlmussla finns i ån. Vattendraget utgör även lek- och uppväxtområde för öring, harr och flodnejonöga. Skogen kring ån utgörs till stora delar av örtrik lövsumpskog. De biologiska värdena i skogen är ofta knutna till den påverkan vattnet ger, till exempel översilning och hög luftfuktighet. I vissa delar finns dessutom mycket död ved.

Det finns många kulturhistoriskt intressanta lämningar i området. Kvarnekulla har gett upphov till flera industrier. Idag finns här bland annat en miljö med två fördämningsvallar av natursten och en stenvalvsbro.

För mer information om området och dess natur- och kulturmiljövärden hänvisas till skötselplanen (bilaga 2).

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. avleda vatten från ån, grundvatten eller andra källor, muddra, dika eller utföra annan åtgärd som påverkar hydrologin i området eller ändrar vattenföringen samt för anläggning i vatten för utvinning av värme. Undantag gäller för befintliga markavvattningsföretag
2. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av träd eller buskar.
 - Undantag gäller inom föreskriftsområde A (se beslutskarta bilaga 1) där markägaren har rätt att avverka och ta tillvara på granvirke i samband med gallring i beståndet, rättigheten förfaller vid utgången av år 2040.
 - Undantag gäller inom föreskriftsområde E och F (se beslutskarta bilaga 1) där träd och buskar med brösthöjdsdiameter upp till 10 cm får avverkas enligt nyttjanderättsavtal mellan Länsstyrelsen och nyttjanderättshavare till Simonstorp 1:36.
 - Undantag gäller föreskriftsområde G (se beslutskarta bilaga 1) där träd får tas ned när de är i nivå med sockelhöjden på Sjömo kursgård enligt ovan nämnda nyttjanderättsavtal.
3. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning. Undantag gäller för befintliga markavvattningsföretag.
4. anordna upplag av något slag
5. bedriva täkt av något slag med undantag för vattentäkt för husbehov
6. uppföra byggnad, parkerings- eller campingplats eller annan anläggning. Förbudet gäller inte underhåll av befintliga jakttorn och anläggningar. Undantag gäller även föreskriftsområde B (se beslutskarta bilaga 1) där befintlig jordkällare får restaureras, underhållas och användas enligt nyttjanderättsavtal mellan Länsstyrelsen och nyttjanderättshavare till Simonstorp 1:18.
7. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för uttransport av fällt vilt med mindre fordon på fastmark. Undantag gäller även för vägar i direkt anslutning till omlöpet vid Skårhultsdammen där markägaren har rätt att använda dessa för transporter i samband med skogsbruksåtgärder. Undantag gäller också befintliga vägar enligt beslutskartan.
8. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn. Undantag gäller för underhåll och ombyggnad av befintliga ledningar, t.ex. att luftledning ersätts med jordkabel efter tillstånd från Länsstyrelsen.
9. anlägga väg, led, bro eller spång
10. plantera in för området främmande arter
11. bedriva odling av fisk eller aquakultur av något slag
12. använda bekämpningsmedel

13. låta betesdjur beta och hålla området stängslat. Undantag gäller föreskriftsområde C, D, E och F (se beslutskarta bilaga 1).

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor
3. anläggande och underhåll av parkeringsplats
4. anläggande och underhåll av spång och strövstig genom reservatet
5. anläggande och underhåll av bord och bänkar i anslutning till strövstigen
6. utförande av naturvårdsinriktade restaureringsåtgärder och löpande skötselåtgärder för att uppnå syfte och bevarandemål med naturreservatet, bland annat skapande av fria vandringsvägar för fisk och bottenfauna, skapande av lekbottnar, avverkning eller ringbarkning av gran och avverkning av träd som riskerar att skada kulturhistoriskt intressanta konstruktioner
7. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fasta naturföremål, träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
3. elda annat än med medhavd ved
4. plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar, med undantag av matsvamp för husbehov
5. samla in ryggradslösa djur, undantaget fiskerättsinnehavarens rätt till fiske av signalkräfta
6. rida annat än på befintliga vägar

Inom reservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

7. använda reservatsområdet för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller motsvarande med fler än 100 deltagare
8. använda reservatsområdet för lägerverksamhet med fler än 30 deltagare

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet och som framgår av föreskrifterna B ovan och som preciseras i

fastställd skötselplan (bilaga 2). Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av befintliga vägar, elledningar och teleledningar. Underhåll av befintlig bevattningsledning eller avloppsanläggning får ske efter samråd med Länsstyrelsen. Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande, som i förväg godkänts av Länsstyrelsens reservatsförvaltning eller efter tillstånd från Länsstyrelsen. Undantag från föreskrifterna gäller även för kalkning i vatten samt för fysisk bekämpning av främmande och invasiva arter efter tillstånd från Länsstyrelsen. Undantag gäller även för de åtgärder som Tumbäck 1:5 enligt miljödomstolens domslut M 397-08 har rätt och skyldighet att utföra i anslutning till Skårhultsdammen och dess omlöp.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Bakgrund

Den 5 juni 2007 hölls ett möte med markägare längs Knipån från mynningen i Vättern upp till Sättersforsdammen, den lokala Naturskyddsföreningen samt Furusjöns-, Knipesjöns- och Nybrodammens fiskevårdsområdesföreningar. Länsstyrelsen och Habo kommun informerade om de biologiska värdena i ån, planerade åtgärder och långsiktigt skydd. Under åren 2007-2010 diskuterades förslaget med berörda markägare och förslag till gräns bestämdes. Värdering av berörd mark gjordes 2008. Beställning av förhandling med markägare gjordes under 2008. Inmätning av gräns har utförts av Lantmäteriet under åren 2008 - 2010. Avtal om köp eller intrång är hittills tecknat med markägare till åtta av nio berörda fastigheter.

Samråd enligt 25-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen samt Habo kommun.

I december 2010 skickades förslag till beslut och skötselplan på remiss till Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Trafikverket, Habo kommun och intresseorganisationer. Sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande. Yttrande har inkommit från Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Habo kommun, Habo kraft och en enskild sakägare.

Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Habo kommun tillstyrker förslaget. Habo kraft lämnar synpunkter kring skötsel av elnätet i området. Synpunkter på felaktigt beskrivna fiskerättigheter har inkommit från en enskild sakägare. Alla synpunkter som inkommit har behandlats.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten för allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl. a. att Länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl. a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Reservatsbildning av området bidrar till att uppfylla miljömålen "Levande skogar", "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Knipån mellan Sättersforsdammen och Vättern är klassad som nationellt särskilt värdefullt vattendrag både vad gäller naturvärde och fiske. På sträckan från Skårhultsdammen ner till Vättern är vattenmiljön klassad som limnisk nyckelbiotop. Den rödlistade flodpärlmusslan finns i området.

Naturreservatsbildning av Knipån nedre prioriteras i enlighet med den strategi som finns vid urval om skogsområden för långsiktigt skydd (Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. 2006, Länsstyrelsen i Jönköpings län och Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg). Området har uppmärksamats i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering och i den fördjupade naturvärdesbedömning av området som på uppdrag av Länsstyrelsen gjordes 2004. Ett flertal signalarter och rödlistade arter har påträffats inom området vilket visar på skogens skyddsvärde. Skogen är bara i liten grad påverkad av modernt skogbruk och innehåller stora mängder död ved i olika nedbrytningsstadier. Naturreservatets gräns är dragen med hänsyn till vattendraget för att skapa en permanent funktionell kantzon mot vattnet.

Den del av reservatet som ligger öster om riksväg 195 ligger i området "Västra vätterstranden och Hökensås" som är av nationellt riksintresse för naturvård (NRO06075). Samma område är även utpekad som riksintresse för kustturism och friluftsliv (enligt 4 kap. 2§ MB) och innehåller flera kulturhistoriskt intressanta lämningar.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden motiverar ett skydd mot skogbruk, exploatering och mot skador på vattendraget och marken.

Området ska därför skyddas som naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att bevara vattendraget, dess kantzoon och de strukturer och arter som hör därtill.

En nedläggning av befintliga elledningar i jordkabel kan vara positivt för bland annat landskapsbilden. Det är dock viktigt att en sådan omläggning inte skadar områdets hydrologi. För anläggande av en jordkabel krävs därför tillståndsansökan till Länsstyrelsen. Uppförande av nya ledningar riskerar att skada de biologiska värden som finns inom reservatet och bör därför vara förbjudet i föreskrifterna och därmed dispenspliktigt hos Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. samt 4 kap MB, och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB innebär så begränsade kostnadsränsiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i Jönköpings-Posten. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 21 november 2011 och de gäller omedelbart även om de överklagas. Den som berörs av detta beslut har rätt att överklaga. Överklagandet ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 17 november.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket tillförordnat länsråd Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Anders Hildingsson varit föredragande, har även länsjurist Anna Adholmer och funktionsansvarig områdesskydd Malin Lund deltagit.

Anneli Wirtén

Anders Hildingsson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Naturreservatet Knipån nedre

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2011-10-19, dnr 511-11426-07

